

رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های ایران

* علیرضا اقبالی

** ریحانه گسکری

*** احمد رستمی

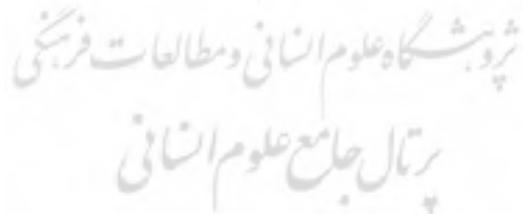
تاریخ دریافت ۸۳/۸/۱۸ تاریخ پذیرش ۸۴/۱/۳۰

چکیده

در این مقاله دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های کشور براساس مقالات منتشر شده از سوی اعضای هیأت علمی آنها در ۹ مجله علمی معتبر داخلی فارسی زبان، طی سال‌های ۱۳۷۰-۱۳۸۲ رتبه‌بندی شده است. ابتدا رتبه‌بندی براساس تعداد مقاله و تعداد کل صفحات چاپ شده صورت گرفت، سپس سه تعديل در آن اعمال گردید. اندازه صفحات مجلات، ضریب پژوهشی مجله و نمره علمی نویسنده از جمله آن تعديلات است.

طبقه‌بندی JEL: A19, Z19

کلید واژه: دانشکده‌های اقتصاد، رتبه‌بندی، مجلات علمی پژوهشی، مجلات علمی ترویجی،
مقالات، تعديل.

* عضو هیأت علمی اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی - واحد آبادان - خرمشهر - دانشجوی دکتری دانشگاه تهران.
Areghbali@yahoo.com

** عضو هیأت علمی اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد آبادان - خرمشهر.
*** کارشناس ارشد برنامه‌ریزی توسعه اقتصادی.

۱- مقدمه

محصول دانشگاهها و مراکز دانشگاهی بسیار متنوع و ناهمگن است. این مسأله می‌تواند علت‌های بسیاری را در ذهن خواننده ایجاد کند. وجود رشته‌های متنوع، اعضای هیأت علمی مختلف، نوع و کیفیت تدریس، کیفیت برگزاری امتحانات و اصولاً کیفیت دانشجویان جذب شده در دانشگاه‌های مختلف می‌تواند سبب این ناهمگنی باشد. بر این اساس رتبه‌بندی دانشگاه‌ها که از داده‌ها و سtanده‌های متفاوتی برخوردارند، بسیار مشکل و حساسیت‌زا می‌شود و اصولاً مورد استقبال بسیاری از اعضای هیأت علمی و مدیران اجرایی دانشگاه‌ها قرار نمی‌گیرد.

در بسیاری از تلاش‌های صورت گرفته سعی می‌شود در فضای مورد مطالعه نوعی همگنی ایجاد شود. مثلاً به جای رتبه‌بندی کل دانشگاه‌ها سعی شده که دانشکده‌ها و یا دانشکده‌های مشخصی رتبه‌بندی شود. مانند رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد، حقوق و بازرگانی در دانشگاه‌های آمریکا. این مسأله می‌تواند قسمت قابل ملاحظه‌ای از مشکلات را که به علت وجود رشته‌های متنوع در دانشگاه‌ها است، از پیش رو بردارد. بسیاری از دانشگاه‌ها اصولاً در حوزه خاصی از علوم و فنون به فعالیت مشغولند. مثلاً در ایران دانشگاه‌هایی چون صنعتی شریف، صنعتی امیر کبیر، علم و صنعت، خواجه نصیرالدین طوسی و یا صنعتی اصفهان در رشته‌های فنی مهندسی و علوم پایه مشغول به فعالیت هستند، در حالی که دانشگاهی چون علامه طباطبایی در حوزه علوم انسانی فعالیت می‌کند. حال اگر مسأله دانشگاه تربیت مدرس را که فقط در سطح تحصیلات تکمیلی کار می‌کند نیز در نظر گرفته شود، ارائه الگویی برای رتبه‌بندی آنها بسیار مشکل می‌شود و در این صورت به نظر می‌رسد نتایج حاصل نیز خیلی قابل اعتماد نباشد.

بنا بر این رتبه‌بندی هرچه در گروه خاص، دانشگاه‌های خاص و هم طبقه صورت گیرد، به دلیل به وجود آوردن فضایی همگن‌تر منطقی‌تر است. با این حال حساسیت‌ها و اعتراضات به نتایج رتبه‌بندی به خصوص در چنین حالتی تشدید می‌شود. مثلاً در سال ۱۹۹۷ حدود یکصد و پنجاه تن از مسؤولان دانشگاه‌ها به

رتبه‌بندی مجله "گزارش جهانی و اخبار آمریکا"^۱ اعتراض کردند. این مسأله تا حدودی طبیعی است زیرا نتایج رتبه‌بندی بر پذیرش دانشجو و قوانین دانشگاه تأثیر می‌گذارد. مراکز و نشریاتی که رتبه‌بندی از سوی آنها صورت می‌گیرد، مرتب از سوی دولت، نمایندگان، رؤسای دانشگاه‌ها و مجلات دانشجویی تحت فشار هستند و ممکن است فشارهای مربوطه بر نتایج اعلام شده تأثیر بگذارد. از سوی دیگر نتایج سبب تغییر و تحولات قابل ملاحظه‌ای در ترکیب ریسیس و یا اعضا هیأت ریسیه می‌شود. (کارترا، ۱۹۹۸، ۴۶، ۵۳)

اما به‌طور کلی مشکلاتی که عموماً رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی دارند را می‌توان به‌صورت زیر فهرست کرد (کرستین، ۲۰۰۰، ۳):

- ۱- به‌صورت بالقوه نمی‌توان کیفیت آموزش را تعیین کرد،
- ۲- ممکن است روش به‌کار گرفته شده برای دانشکده‌ای مهم و برای دیگری مهم نباشد،

۳- از آنجایی که این روش ممکن است امتیازاتی را بر دانشگاه‌ها، دانشکده‌ها و یا دانشکده‌ها در بر داشته باشد، امکان دارد از سوی آنها اطلاعات نادرست و گمراه کننده به نهادها و مؤسسات رتبه‌بندی داده شود زیرا تهیه اطلاعات و آمار از دانشگاه‌ها، عملاً امکان پذیر نیست و یا بسیار پرهزینه است،

۴- چون مؤسسات رتبه‌بندی اغلب روش خود را تغییر می‌دهند ممکن است رتبه یک دانشگاه، دانشکده و یا دانشکده بدون تغییر شرایط تغییر کند و این مسأله سبب حساسیت شود،

۵- ممکن است تفاوت‌های ناچیز که از لحاظ آماری اهمیتی نداشته باشد سبب رتبه‌های مختلف شود. به عبارت دیگر ممکن است تفاوت‌های ناچیز از لحاظ آماری، با رتبه‌بندی بزرگ و پر اهمیت شوند. و این مسأله می‌تواند مخاطبان رتبه‌بندی، به‌خصوص مردم عادی را دچار نتایج اشتباه کند.

رتبه‌بندی مراکز علمی و دانشگاهی با ابزار و شاخص‌های متفاوتی صورت

1- U.S News & World Record.

2- Carter Terry.

3- Kersten G.

می‌گیرد. در بعضی از دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی، پژوهش مهم‌ترین عامل در رتبه‌بندی است. بر این اساس مخارج کل پژوهش و توسعه به عنوان معیاری برای شاخص توسعه آن دانشگاه به کار می‌رود. در بعضی دیگر از طبقه‌بندی‌ها به حجم کارهای پژوهشی استناد می‌شود. در بعضی دیگر از طبقه‌بندی‌ها به میزان فارغ‌التحصیلان حقوق و دستمزد آنها در ابتدای اشتغال، درصد جذب و درصد عدم جذب استناد می‌شود.

۲- مروری بر مطالعات گذشته

شوتز^۱ (۱۹۹۳-۱۵، ۱۸) در مقاله خود دانشکده‌های بازرگانی دانشگاه‌های آمریکا را با شاخص‌هایی مانند متوسط نمره آزمون پذیرش، درصد مقاضیانی که در آزمون ورودی موفق به ورود به دانشگاه نشده‌اند، درصد دانشجویانی که تجربه کار در گذشته را دارند، متوسط دستمزد فارغ‌التحصیلان در بدو کار، درصد فارغ‌التحصیلانی که پس از دوره فارغ‌التحصیلی مشغول به کار هستند، شهرت دانشکده‌ها بر اساس رتبه‌بندی‌های منتشر شده در گذشته، نسبت تعداد دانشجویان به کل اعضای هیأت علمی تمام وقت، نسبت دانشجویان بازرگانی به کل دانشجویان دانشگاه یا دانشکده، مقایسه استفاده از کامپیوتر در برنامه‌های تحصیلی، نسبت دانشجویان به تعداد کامپیوترهایی که در دسترس آنهاست، نسبت تعداد کلاس‌هایی که برای تدریس در دانشکده تجهیز شده‌اند، درصد پروفسورهای ارشد در دانشکده، درصد اعضای هیأت علمی که کتاب‌های درسی منتشر کرده‌اند، درصد اعضای هیأت علمی که مقالاتی در مجلات دانشگاهی داشته‌اند و متوسط تعداد مقالات و کتاب‌های منتشرشده توسط هر عضو هیأت علمی رتبه‌بندی کرد. دسانسکی و ورنون^۲ (۱۹۹۸، ۱۵۷) ضمن معرفی هشت رتبه‌بندی صورت گرفته به ارزیابی آنها پرداخته و ضمن تعديل یکی از آنها به رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های ایالات متحده آمریکا پرداخته‌اند. رتبه‌بندی مورد نظر آنها که در حقیقت یک شاخص رتبه‌بندی براساس پژوهش

1- Schatz M.
2- Dusansky R.

است براساس درجه علمی مقالات چاپ شده در مجلات معتبر علمی است.
مجلات در نظر گرفته شده برای چاپ مقالات عبارتند از:

- 1- American Economic Review (AER)
- 2- International Economic Review (IER)
- 3- Econometrica
- 4- Journal of Economic Theory (JET)
- 5- Journal of Political Economy (JPE)
- 6- Quarterly Journal of Economics (QJE)
- 7- Review of Economic Studies (RES)
- 8- Review of Economics and statistics (REAS)

در مطالعه‌ای که قبلاً توسط لابند و پیتی^۱ (۱۹۹۴، ۶۴۰-۶۶۶) صورت گرفته بود امتیازهای متفاوتی به مجلات فوق داده شده بود که بر حسب درجه تخصصی آنها بوده است. امتیازهای مورد نظر عبارتند از:

$$\begin{aligned} \text{AER} &= 1, \quad E = 0/51, \quad \text{IER} = 0/9, \quad \text{JET} = 0/23, \quad \text{JPE} = 0/36, \quad \text{QJE} = 0/28, \\ \text{RES} &= 0/38, \quad \text{REAS} = 0/28 \end{aligned}$$

نوع دیگر رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و دانشکده‌های وابسته بر اساس بررسی خدمات ارائه شده از سوی آنهاست. شورای پژوهش ملی^۲ که به آکادمی ملی علوم^۳ وابسته است، رتبه‌بندی ۴۱ دوره دکتری رشته‌های مختلف دانشگاهی آمریکا (از جمله اقتصاد) را منتشر می‌سازد. این گزارش مورد توجه بسیاری از علاقه‌مندان به آموزش عالی به خصوص برای متყاضیان دوره دکتری است.

موارد امتیاز بندی توسط شورای پژوهش ملی عبارتند از:

- ۱- کیفیت بالای برنامه‌های آموزشی دانشکده‌ها
- ۲- اثر بخشی برنامه‌ها در زمینه پرورش دانشمندان و محققان.

یکی دیگر از مراکز رتبه‌بندی کالج‌های آمریکا، مجله "گزارش جهانی و اخبار آمریکا"^۴ است که هر ساله فهرست بهترین دانشگاه‌های آمریکا را که به کار آموزش دانشجویان تحصیلات تکمیلی می‌پردازند و بیشترین پذیرش و ثبت نام

1- Laband D.

2- The National Research Council (NRC).

3- National Academy of Sciences.

4- U.S News and world Report(USNWR).

دوره دکتری را دارند، منتشر می‌کند. کای - لیو و همکاران^۱ (۲۰۰۴) با استفاده از چند شاخص عملکرد پژوهشی و دانشگاهی شامل جوایز نوبل طی سال‌های ۲۰۰۲-۱۹۱۱، تعداد پژوهشگران در سطوح بالا، مقالات چاپ شده و عملکرد سرانه اعضای هیأت علمی، به رتبه‌بندی ۵۰۰ دانشگاه برتر دنیا پرداخته‌اند. اسکات و میتاس^۲ (۱۹۹۶) با استفاده از تعداد کل صفحات چاپ شده مقالات اعضا هیأت علمی در ۳۶ مجله علمی برتر رشته اقتصاد، به رتبه‌بندی دانشکده‌های دانشگاه‌های آمریکا پرداختند. آنها مقالات را بر اساس دو عامل تعديل کردند. یکی بر اساس تعداد نویسندهای هر مقاله و دیگری اندازه مقاله. اندازه مقاله بر اساس نسبت تعداد کلماتی که در هر صفحه از مجله مورد نظر چاپ می‌شود تعديل می‌شود. بر این اساس اندازه مجله AER^۳ برابر عدد یک در نظر گرفته شده و تعداد کلمه در هر صفحه از مجله می‌تواند نسبت به عدد یک، ضربی برای آن مجله منظور شود. کلایترداک، مامونیتز و استیگوس (۱۳۷۸-۲۰۰۰)^۴ بر اساس ۳۰ مجله اقتصادی به رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های دنیا (تا رتبه ۲۰۰) و دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های اروپا (تا رتبه ۱۲۰) پرداخته‌اند. روش کار آنها تعديل سن و اندازه مجله و همین طور ارزش‌گذاری مجلات اقتصادی دانشگاهی بر اساس مجله گزارش ارجاع (JCR)^۵ است. این مجله، مجلات علمی را بر اساس ارجاع ویا نقل و قول‌هایی که از آنها می‌شود ارزش‌گذاری می‌کند.

در ایران نیز در خصوص رتبه‌بندی تلاش‌هایی صورت گرفته است که به دو مورد از آن اشاره می‌شود. اقبالی و همکاران (۱۳۸۱) به رتبه‌بندی مراکز مناطق ده گانه دانشگاه پیام نور با روش تاکسونومی عددی پرداخته‌اند. در این گزارش، مدل معرفی شده دارای ۵۱ شاخص است که ۱۱ شاخص آن به بخش آموزش، ۸ شاخص به بخش پژوهش، ۹ شاخص به بخش امور دانشجویی، ۸ شاخص به امور

1- Cai-Liu N.

2- Scott L.

3- American Economic Review.

4- Journal of Citation Reports.

فرهنگی، ۵ شاخص به بخش عمرانی و ۱۰ شاخص به بخش اداری - مالی اختصاص دارد. رتبه‌بندی صورت گرفته ابتدا بر اساس زیر مجموعه‌های فوق انجام شده، سپس بر اساس مجموع ۵۱ شاخص صورت گرفته است. وزارت علوم و آموزش عالی (۱۳۶۹) پژوهشی انجام داد که در این تحقیق با استفاده از ۱۱ متغیر دانشگاه‌های کشور از نظر سطح توسعه یافتنی طبقه‌بندی شده‌اند. شاخص‌های مورد نظر عبارتند از میزان بودجه تحقیقاتی، تعداد طرح تحقیقاتی، تعداد مدرس، تعداد کتب منتشر شده، تعداد مقاله منتشر شده، تعداد پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تعداد سمینارها، تعداد مجله‌ها، تعداد سفر علمی، تعداد کل دانشجو و تعداد دانشجوی کارشناسی ارشد.

۳- دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های کشور

پذیرش دانشجو در دانشگاه‌های ایران به دو شیوه و از طریق دو کنکور جداگانه صورت می‌گیرد که عبارتند از: پذیرش دانشجو از طریق آزمون وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دیگری، پذیرش دانشجو از طریق کنکور دانشگاه آزاد اسلامی. دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به روش‌های مختلف از قبیل پذیرش دانشجو در دوره‌های روزانه، شبانه و دوره‌های نیمه‌حضوری اقدام می‌کند. جدول شماره ۱ دانشکده‌های اقتصاد کشور را با گرایش‌های مختلف نشان می‌دهد.

۴- مدل

در این مقاله از امتیاز پژوهشی دانشکده‌ها، به عنوان ضابطه رتبه‌بندی استفاده شده است. امتیاز برگرفته و محاسبه شده برای این روش، امتیاز حاصل از چاپ مقالات اقتصادی در ۹ نشریه زیر طی سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۸۲ است.

- ۱- "مجله تحقیقات اقتصادی"، انتشارات دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران،
- ۲- "فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران"، انتشارات دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی،
- ۳- "پژوهشنامه بازارگانی"، انتشارات مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازارگانی،

جدول شماره ۱- دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های کشور

ردیف	دانشکده اقتصاد	گرایش
۱	دانشگاه ارومیه	نظری
۲	دانشگاه اصفهان	نظری
۳	دانشگاه الزهرا	نظری، بازرگانی
۴	دانشگاه ایلام	بازرگانی
۵	دانشگاه بوعالی سینا همدان	نظری، بازرگانی
۶	دانشگاه تبریز	نظری، بازرگانی
۷	دانشگاه تهران	نظری
۸	دانشگاه رازی کرمانشاه	بازرگانی
۹	دانشگاه سیستان بلوچستان	صنعتی، بازرگانی، کشاورزی
۱۰	دانشگاه شهید باهنر کرمان	بازرگانی
۱۱	دانشگاه شهید بهشتی	پول، نظری، صنعتی، بازرگانی
۱۲	دانشگاه شهید چمران اهواز	نظری، بازرگانی
۱۳	دانشگاه شیراز	نظری
۱۴	دانشگاه علامه طباطبایی	بازرگانی، کشاورزی، نظری، صنعتی
۱۵	دانشگاه فردوسی مشهد	بازرگانی، نظری
۱۶	دانشگاه مازندران	بازرگانی، نظری
۱۷	دانشگاه یزد	صنعتی
۱۸	دانشگاه لرستان	بازرگانی
۱۹	دانشگاه تربیت مدرس*	کارشناسی ارشد و دکتری
۲۰	دانشگاه صنعتی شریف*	کارشناسی ارشد
۲۱	دانشگاه پیام نور**	نظری
۲۲	دانشگاه امام صادق***	نظری، بازرگانی، حمل و نقل، صنعتی
۲۳	دانشگاه آزاد اسلامی****	نظری
۲۴	دانشگاه غیردولتی و غیرانتفاعی مفید	مرکزآموزش عالی و غیرانتفاعی و غیردولتی رجاء
۲۵	مرکزآموزش عالی و غیرانتفاعی و غیردولتی رجاء	صنعتی
۲۶	مرکزآموزش عالی و غیرانتفاعی و غیردولتی اشرفی اصفهانی	بازرگانی
۲۷	مرکز آموزش عالی و غیرانتفاعی و غیردولتی علامه محمد نوری	بازرگانی

* در این دانشگاه‌ها فقط دوره‌های تحصیلات تکمیلی برگزار می‌شود.

** نظام آموزشی در این دانشگاه فقط آموزش از راه دور است و ۴۷ مرکز و شعبه وابسته به آن برگزار کننده رشته اقتصاد هستند.

*** این دانشگاه یک دانشگاه مذهبی و غیردولتی است که رشته اقتصاد در آن تا مقطع کارشناسی ارشد به صورت پیوسته است.

**** این دانشگاه بزرگترین دانشگاه کشور است که غیردولتی است و ۱۰ شعبه آن در کشور مجری رشته اقتصاد هستند و ۳ شعبه دیگر آن مجری رشته اقتصاد در دوره‌های تحصیلات تکمیلی است.

- ۴- "مجله علوم اداری و اقتصاد"، انتشارات دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اصفهان،
- ۵- "مجله اقتصاد"، انتشارات دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی،
- ۶- "مجله اطلاعات سیاسی - اقتصادی" ، انتشارات مؤسسه اطلاعات،
- ۷- "فصلنامه اقتصاد و مدیریت" ، انتشارات دانشکده اقتصاد و مدیریت و علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی،
- ۸- "فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی" ، انتشارات معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی،
- ۹- "مجله برنامه و بودجه" ، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.
- ابتدا رتبه‌بندی بر اساس تعداد مقالات چاپ شده اعضای هیأت علمی هر دانشکده صورت گرفته است. در این میان مقالاتی که بیش از یک نویسنده دارد نیز برای هر یک از نویسنده‌گان به عنوان یک مقالات محسوب می‌شود. به‌طور مثال مقاله:
- « کمیجانی، اکبر و سعید عیسی زاده (۱۳۸۰). "تأثیر اجزای تقاضای نهایی بر اشتغال بخش‌های اقتصادی" ، مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۵۹، پاییز و زمستان، ص ۱-۳۵ » به عنوان یک مقاله برای آقای دکتر کمیجانی به عنوان عضو هیأت علمی دانشکده اقتصادی دانشگاه تهران محسوب شده است و یک مقاله نیز برای آقای دکتر سعید عیسی‌زاده به عنوان عضو هیأت علمی گروه اقتصاد دانشگاه بوعلی سینا همدان درنظر گرفته شده است. شایان ذکر است که نویسنده‌گان موردنظر حتماً باید عضو هیأت علمی گروه اقتصاد محسوب شوند.
- مقاله:
- « محمودی، وحید (۱۳۸۲). "ارائه یک متداول‌ری جدید، برای تجزیه تغییرات فقر به دو اثر رشد و توزیع مجدد" ، مجله تحقیقات اقتصادی، ویژه نامه، پاییز و زمستان، ص ۱۸۲-۱۶۵ » از آنجایی که دکتر وحید محمودی عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران است، به امتیازات دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران

اضافه نمی‌شود.

رتبه‌بندی دوم بر اساس تعداد صفحاتی است که به صورت مقاله در مجلات یادشده به چاپ رسیده است. امتیاز پژوهشی فوق به صورت‌های مختلف تعديل شده است که به اختصار توضیحاتی پیرامون هر یک از ائه می‌شود:

تعديل اول) اندازه صفحه

اندازه صفحات مجلات موردنظر یکسان نبوده و مجلات در قطع‌های مختلفی منتشر می‌شود. بنا بر این رتبه‌بندی از طریق تعداد صفحات چاپ شده می‌تواند دارای چنین اشکالی باشد. برای رفع این مشکل بر اساس تعداد کلمه چاپ شده در هر صفحه عمل کردیم و بر مبنای متوسط تعداد کلمه چاپ شده جدول شماره ۲ را تنظیم کردیم.

جدول ۲- جدول تعديل اندازه صفحه

ردیف	مجله	ضریب مجله
۱	مجله تحقیقات اقتصادی	۰/۴۷
۲	پژوهشنامه بازرگانی	۰/۵۲
۳	مجله علوم اداری و اقتصادی	۰/۵۷
۴	پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی	۰/۵۷
۵	اطلاعات سیاسی اقتصادی	۱
۶	اقتصاد و مدیریت	۰/۷۳
۷	مجله برنامه و بودجه	۰/۵۷
۸	پژوهش‌های اقتصادی ایران	۰/۵۵
۹	مجله اقتصاد	۰/۶۶

تعديل دوم) ضریب نویسنده

از آنجایی که عمدۀ امتیاز یک مقاله متعلق به نویسنده اول است، بنا بر این

امتیاز ۱ که در رتبه‌بندی بر اساس تعداد مقاله برای هر نویسنده در یک مقاله منظور می‌شد، تعدیل می‌شود. در اینجا برای ضریب تعدیل از مقررات و قوانین وزارت علوم، تحقیقات و فناوری استفاده می‌شود.

جدول ۳- نحوه توزیع فعالیت‌های پژوهشی مشترک

سهم هر یک از همکاران از امتیاز مربوطه	نفر اول	تعداد همکاران
هر یک از بقیه همکاران		
-----	%۱۰۰	۱
%۴۵	%۸۵	۲
%۴۰	%۷۵	۳
%۳۵	%۷۰	۴
%۳۰	%۶۰	۵
%۱۴۰ ≤ (در مجموع %۲۸)	%۵۰	≥۶

تعدیل سوم) ضریب مجله

ضریب مجله از جمله تعدیل‌هایی بوده است که در اغلب پژوهش‌های صورت گرفته وجود دارد. برخی از مطالعات صورت گرفته نظریه لابندوپیتی (۱۹۹۹) و کلاتیزداک و همکاران (۲۰۰۱) به این مسئله پرداخته‌اند. در این مقاله ضریب مجلات معرفی شده بر اساس تقسیم بندی آنها به دو صورت علمی - پژوهشی و علمی - ترویجی از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. این وزارت خانه برای مجلات علمی - پژوهشی حداکثر نمره ۷ و برای مجلات علمی - ترویجی حداکثر نمره ۳ منظور کرده است. بر این اساس مقالات مجلات یاد شده در ضرایب فوق تعدیل می‌شود.

جدول ۴ - حداکثر امتیاز مجلات نه گانه

ردیف	اسم مجله	امتیاز	رتبه
۱	محله تحقیقات اقتصادی	۷	علمی - پژوهشی
۲	پژوهشنامه بازرگانی	۷	علمی - پژوهشی
۳	محله علوم اداری و اقتصادی	۳	علمی - ترویجی
۴	پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی	۳	علمی - ترویجی
۵	اطلاعات سیاسی اقتصادی	۳	علمی - ترویجی
۶	اقتصاد و مدیریت	۷	علمی - پژوهشی
۷	محله برنامه و بودجه	۳	علمی - ترویجی
۸	پژوهش‌های اقتصادی ایران	۷	علمی - پژوهشی
۹	محله اقتصاد	۷	علمی - پژوهشی

مأخذ: فهرست مجله‌های دارای اعتبار علمی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مهرماه ۱۳۸۰

در مورد نحوه محاسبات صورت گرفته به اینشکل عمل شده است که ابتدا برای هر مقاله در مجلات نه گانه طی سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۷۰ یک پرونده تشکیل گردید. در این پرونده کد نویسنده، کد دانشگاهی که نویسنده عضو هیأت علمی آن است، کد مجله، تعداد صفحات مقاله، ضریب اندازه صفحه، ضریب مجله و در نهایت ضریب نویسنده درج شده است. اطلاعات به دست آمده از پرونده‌ها در قالب یک جدول ماتریسی به صورت زیر پیاده شده است. بدیهی است که هر سطر از ماتریس موردنظر حاوی اطلاعات پیاده شده از هر مقاله است.

(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)	(۷)
ضریب مجله	ضریب نویسنده	کد دانشگاه	کد مجله	تعداد صفحه	ضریب نویسنده	کد نویسنده
x_i	y_j	z_k	t_M	F_G	A_u	P_N
•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•
•	•	•	•	•	•	•
x_i	y_j	z_k	t_M	F_G	A_u	P_N

سپس با نرم افزار Excel محاسبات موردنظر انجام گرفت. مثلاً در مورد دانشگاه

تهران با کد (۱)، ابتدا معادلاتی که نویسنده آنها عضویت هیأت علمی گروه اقتصاد دانشگاه تهران را دارند را با دستور IF جدا کرده و تعداد آنها را جمع می‌کنیم. این روش را برای تمامی دانشگاه‌ها تکرار کرده و با مرتب کردن آنها می‌توانیم جدول شماره (۵) را به دست آوریم. حال اگر نتایج ستونی هر دانشگاه در مرحله قبل را در ستون (۴) ضرب کنیم و در آخر مجموع ستون را محاسبه کنیم و نتایج به دست آمده برای هر دانشگاه را مرتب کنیم، جدول شماره (۶) را خواهیم شد. برای تعديل نتایج، عملیات موردنظر در مرحله اول را در ستون (۶) ضرب کرده (تعديل دوم) و به این سان جدول شماره (۷) بر اساس تعديل ضریب نویسنده حاصل شده است. در تعديل دیگری عملیات صورت گرفته در مرحله دوم (جدول شماره ۶) را در ستون (۵) ضرب می‌کنیم (تعديل اول) و می‌توانیم جدول شماره (۸) را که بر اساس تعديل اندازه صفحات مقالات شکل گرفته است را به دست آوریم. در تعديل دیگری (از ترکیب تعديل اول و دوم) نتایج مرحله قبل را در ستون (۶) ضرب می‌کنیم و از این راه جدول شماره (۹) به دست می‌آید و در نهایت با ضرب نمودن نتایج مرحله قبل در ستون (۷) و مرتب کردن نتایج می‌توانیم جدول شماره (۱۰) را که حاصل ترکیب سه تعديل معرفی شده است، به دست آوریم.

۵- نتایج

جدول شماره ۵ رتبه‌بندی دانشکده‌های اقتصاد دانشگاه‌های کشور بر اساس تعداد مقاله است. بر این اساس دانشگاه‌های تهران، علامه طباطبایی و اصفهان رتبه‌های بالا و دانشگاه‌های سیستان و بلوچستان، امام صادق (ع)، یزد و مفید قم رتبه‌های پایین را کسب کرده‌اند. در جدول شماره ۶ این رتبه‌بندی براساس تعداد کل صفحات چاپ شده در مجلات ۹ گانه انجام شده است. همان‌طور که در جدول مشخص شده، رتبه دانشگاه‌های پیام نور و الزهرا جایه‌جا شده و بوعلی سینا، تبریز و شهید باهنر ۲ رتبه پایین‌تر و در مقابل شهید چمران، امام صادق و مفید قم رتبه‌های بالاتر را به خود اختصاص داده‌اند. جداول شماره ۷، ۸، ۹ و ۱۰ رتبه‌بندی بر اساس تعديلاتی است که در مدل توضیح داده شده است.

به نظر می‌رسد که توضیح این موارد حائز اهمیت باشد:

۱- بهترین شیوه برای رتبه‌بندی درنظر گرفتن مقالات منتشر شده توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های کشور در مجلات معتبر داخلی و همینطور در مجلات ISI است که به دلیل عدم دسترسی به آنها و وجود دو زبان متفاوت و ضرایب تعديل متفاوت، هم در خصوص صفحات و هم در خصوص اعتبار مجلات و ضریب مجلات، از مجلات ISI صرف‌نظر شد و ملاک رتبه‌بندی مجلات معتبر فارسی داخلی قرار گرفت. از این‌رو مجله تحقیقات اقتصادی دانشگاه تهران که به زبان انگلیسی منتشر می‌شود نیز در مجلات منتخب قرار نگرفت،

۲- اصولاً این شیوه رتبه‌بندی به معنی دقیق کلمه "برتری" یک دانشکده را بر دانشکده دیگر نمی‌رساند. به‌نظر می‌رسد فقط می‌تواند یک چشم‌انداز از وضعیت را ترسیم کند.

در جدول شماره ۷ تعديل بر اساس ضریب نویسنده صورت گرفته است. بر این اساس دانشگاه شیراز، دانشگاه تبریز و امام صادق یک رتبه بالاتر، مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی و دانشگاه چمران یک رتبه پایین‌تر، دانشگاه سیستان و بلوچستان ۳ رتبه پایین‌تر و دانشگاه‌های یزد و مفید قم مشترکاً رتبه ۱۹ و ۲۰ را در پایین جدول به خود اختصاص داده‌اند.

در جدول شماره ۸ تعديل بر اساس اندازه صفحات صورت گرفته است. این تعديل نسبت به جدول شماره ۶ صورت گرفته و تا رتبه چهاردهم رتبه‌بندی تغییری نداشته است و تغییرات از رتبه ۱۵ تا ۱۹ صورت پذیرفته است.

جدول شماره ۹، دو تعديل اندازه صفحات و ضریب نویسنده همزمان صورت گرفته است و تغییرات آن نیز نسبت به جدول شماره ۸ در رتبه‌های ۱۲ و ۱۳ جایه‌جا شده‌اند و دانشگاه امام صادق یک رتبه بالاتر و دانشگاه مفید قم یک رتبه پایین‌تر آمده است. جدول شماره ۱۰ رتبه‌بندی بر اساس هر سه تعديل به صورت همزمان انجام شده است که به‌نظر می‌رسد کامل‌ترین رتبه‌بندی نسبت به رتبه‌بندی‌های قبلی باشد که بیشترین ارتقای رتبه مربوط به دانشگاه مفید قم است که از رتبه آخر به رتبه هفدهم آمده و بیشترین تنزل رتبه مربوط به دانشگاه‌های بوعالی سینا همدان و سیستان و بلوچستان با ۲ رتبه بوده است.

جدول ۵- رتبه‌بندی براساس تعداد مقاله

ردیف	دانشکده اقتصاد	تعداد مقاله	رتبه
۱	دانشگاه تهران	۱۵۹	۱
۲	دانشگاه علامه طباطبائی	۱۴۷	۲
۳	دانشگاه اصفهان	۱۱۶	۳
۴	دانشگاه آزاد اسلامی	۷۸	۴
۵	دانشگاه شهید بهشتی	۵۵	۵
۶	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۳۸	۶
۷	دانشگاه شیراز	۳۴	۷
۸	دانشگاه تربیت مدرس	۲۶	۸
۹	دانشگاه پیام نور	۲۲	۹
۱۰	دانشگاه الزهرا	۱۷	۱۰
۱۱	دانشگاه مازندران	۱۶	۱۱
۱۲	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۱۴	۱۲
۱۳	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۰	۱۳
۱۴-۱۵	دانشگاه شهید چمران	۷	۱۴
۱۴-۱۵	دانشگاه تبریز	۷	۱۵
۱۶	دانشگاه شریف	۵	۱۶
۱۷	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۴	۱۷
۱۸-۱۹	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۳	۱۸
۱۸-۱۹	دانشگاه امام صادق	۳	۱۹
۲۰-۲۱	دانشگاه یزد	۲	۲۰
۲۰-۲۱	دانشگاه مفید قم	۲	۲۱

جدول ۶- رتبه‌بندی بر اساس تعداد کل صفحات مقالات

ردیف	دانشکده اقتصاد	تعداد کل صفحات	رتبه
۱	دانشگاه تهران	۴۰۲۴	۱
۲	دانشگاه علامه طباطبائی	۳۱۲۸	۲
۳	دانشگاه اصفهان	۲۸۲۹	۳
۴	دانشگاه آزاد اسلامی	۱۴۲۸	۴
۵	دانشگاه شهید بهشتی	۱۳۴۲	۵
۶	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۱۰۹۵	۶
۷	دانشگاه شیراز	۷۳۶	۷
۸	دانشگاه تربیت مدرس	۶۶۲	۸
۹	دانشگاه الزهرا	۴۴۷	۹
۱۰	دانشگاه پیام نور	۴۰۵	۱۰
۱۱	دانشگاه مازندران	۳۹۲	۱۱
۱۲	دانشگاه فردوسی مشهد	۲۳۱	۱۲
۱۳	دانشگاه شهید چمران	۲۱۱	۱۳
۱۴	دانشگاه بوقی سینا همدان	۱۹۰	۱۴
۱۵	دانشگاه امام صادق	۱۰۳	۱۵
۱۶	دانشگاه شریف	۹۹	۱۶
۱۷	دانشگاه تبریز	۸۸	۱۷
۱۸	دانشگاه مفید قم	۷۸	۱۸
۱۹	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۶۸	۱۹
۲۰	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۶۷	۲۰
۲۱	دانشگاه یزد	۳۰	۲۱

جدول ۷- رتبه‌بندی براساس تعداد مقاله تعدیل شده بر اساس ضریب نویسنده

ردیف	دانشکده اقتصاد	تعداد مقاله	رتبه
۱	دانشگاه تهران	۱۴۴/۱۵	۱
۲	دانشگاه علامه طباطبائی	۱۲۴/۵	۲
۳	دانشگاه اصفهان	۸۶	۳
۴	دانشگاه آزاد اسلامی	۶۵/۳۸	۴
۵	دانشگاه شهید بهشتی	۴۲/۷	۵
۶	دانشگاه شیراز	۳۱/۷۵	۶
۷	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۲۵/۴	۷
۸	دانشگاه تربیت مدرس	۲۲/۱۵	۸
۹	دانشگاه پیام نور	۱۷/۸	۹
۱۰	دانشگاه الزهرا	۱۵/۱۵	۱۰
۱۱	دانشگاه مازندران	۱۳/۴۵	۱۱
۱۲	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۱۲/۲	۱۲
۱۳	دانشگاه فردوسی مشهد	۸/۸۵	۱۳
۱۴	دانشگاه تبریز	۶/۸۵	۱۴
۱۵	دانشگاه شهید چمران	۶/۷	۱۵
۱۶	دانشگاه شریف	۴/۷	۱۶
۱۷	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۳/۳	۱۷
۱۸	دانشگاه امام صادق	۱/۹	۱۸
۱۹-۲۰	دانشگاه یزد	۱/۸۵	۱۹
۱۹-۲۰	دانشگاه مفید قم	۱/۸۵	۲۰
۲۱	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۱/۶	۲۱

جدول ۸- رتبه‌بندی بر اساس تعداد اندازه صفحات

ردیف	دانشکده اقتصاد	تعداد کل صفحات	رتبه
۱	دانشگاه تهران	۲۲۳۸/۷۳	۱
۲	دانشگاه علامه طباطبائی	۱۹۰۷/۷۵	۲
۳	دانشگاه اصفهان	۱۵۴۶/۳۱	۳
۴	دانشگاه آزاد اسلامی	۹۷۳/۶۳	۴
۵	دانشگاه شهید بهشتی	۸۰۸/۶۱	۵
۶	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۴۴۸/۵۵	۶
۷	دانشگاه شیراز	۳۷۶/۷۱	۷
۸	دانشگاه تربیت مدرس	۳۷۶/۸۱	۸
۹	دانشگاه الزهرا	۲۷۰/۷۱	۹
۱۰	دانشگاه پیام نور	۲۴۲/۰۹	۱۰
۱۱	دانشگاه مازندران	۲۲۲/۶۱	۱۱
۱۲	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۳۲/۹۳	۱۲
۱۳	دانشگاه شهید چمران	۱۲۶/۵۸	۱۳
۱۴	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۱۲۲/۱۸	۱۴
۱۵	دانشگاه تبریز	۷۲/۶۴	۱۵
۱۶	دانشگاه شریف	۵۲/۱۴	۱۶
۱۷	دانشگاه امام صادق	۵۱/۳۱	۱۷
۱۸	دانشگاه مفید قم	۴۲/۸۱	۱۸
۱۹	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۳۶/۲۱	۱۹
۲۰	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۳۳/۷۴	۲۰
۲۱	دانشگاه یزد	۱۶	۲۱

جدول ۹- رتبه‌بندی بر اساس تعداد کل صفحات بر اساس اندازه و ضریب نویسنده

ردیف	دانشکده اقتصاد	تعداد کل صفحات	رتبه
۱	دانشگاه تهران	۱۹۸۴/۹۸	۱
۲	دانشگاه علامه طباطبائی	۱۵۹۳/۹۷	۲
۳	دانشگاه اصفهان	۱۱۳۳/۱۷	۳
۴	دانشگاه آزاد اسلامی	۸۰۰/۲۸	۴
۵	دانشگاه شهید بهشتی	۶۱۱	۵
۶	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۴۱۵/۲۳	۶
۷	دانشگاه شیراز	۴۰۲/۴۵	۷
۸	دانشگاه تربیت مدرس	۳۱۹/۵۹	۸
۹	دانشگاه الزهرا	۲۴۴/۲۸	۹
۱۰	دانشگاه پیام نور	۱۸۶/۰۷	۱۰
۱۱	دانشگاه مازندران	۱۷۹/۷۱	۱۱
۱۲	دانشگاه چمران	۱۲۱/۸۵	۱۲
۱۳	دانشگاه فردوسی مشهد	۱۱۷/۴۲	۱۳
۱۴	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۹۵/۶۳	۱۴
۱۵	دانشگاه تبریز	۷۰/۱۴	۱۵
۱۶	دانشگاه شریف	۴۸/۵۹	۱۶
۱۷	دانشگاه مفید قم	۴۰/۲۴	۱۷
۱۸	دانشگاه امام صادق	۳۲/۱۸	۱۸
۱۹	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۲۶/۶۶	۱۹
۲۰	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۱۸/۵۷	۲۰
۲۱	دانشگاه یزد	۱۵/۲۲	۲۱

جدول ۱۰- رتبه‌بندی بر اساس اعمال تمام تعدادیات (اندازه صفحه، ضریب نویسنده و ضریب مجله)

ردیف	دانشکده اقتصاد	تعداد کل صفحات	رتبه
۱	دانشگاه تهران	۱۱۶۴/۴۶	۱
۲	دانشگاه علامه طباطبائی	۸۲۲۱/۶	۲
۳	دانشگاه اصفهان	۶۰۲۵/۹۲	۳
۴	دانشگاه شهید بهشتی	۳۴۰۱/۶۱	۴
۵	دانشگاه آزاد اسلامی	۳۳۷۷/۸۶	۵
۶	مؤسسه عالی پژوهش و برنامه‌ریزی	۲۵۳۷/۱۶	۶
۷	دانشگاه تربیت مدرس	۱۷۵۴/۱۸	۷
۸	دانشگاه شیراز	۱۶۵۷/۴۳	۸
۹	دانشگاه الزهرا	۱۴۰۱/۱۶	۹
۱۰	دانشگاه مازندران	۱۰۹۲/۷۰	۱۰
۱۱	دانشگاه پیام نور	۱۰۶۵/۶۷	۱۱
۱۲	دانشگاه فردوسی مشهد	۵۸۸/۵۹	۱۲
۱۳	دانشگاه چمران	۴۵۱/۹۴	۱۳
۱۴	دانشگاه بوعلی سینا همدان	۴۳۱/۷۰	۱۴
۱۵	دانشگاه شریف	۳۴۰/۱۵	۱۵
۱۶	دانشگاه تبریز	۲۶۷/۰۰	۱۶
۱۷	دانشگاه مفید قم	۱۷۹/۰۵	۱۷
۱۸	دانشگاه امام صادق	۱۵۹/۱۵	۱۸
۱۹	دانشگاه شهید باهنر کرمان	۱۵۷/۸۷	۱۹
۲۰	دانشگاه سیستان و بلوچستان	۱۲۹/۹۶	۲۰
۲۱	دانشگاه یزد	۶۳/۲۵	۲۱

فهرست منابع

- ۱- اقبالی، علیرضا، ریحانه گسکری، عبدالمحمد شیبانی و الخاص ویسی، (۱۳۸۱)، رتبه‌بندی مرکز دانشگاه پیام نور، طرح تحقیقاتی، معاونت پژوهشی دانشگاه پیام نور.
- ۲- Cai-liu,N., Y.Cheng, and L.Liu., (2004), “Academic Ranking of World University”, Institute of Higher Education, Shanghai Jiao Tong University, Working Paper.
- ۳- Carter,Terry, (1998), “Rankled by the Ranking”, *ABA Journal*, Vol.84, March, PP.46-53.
- ۴- Dusansky,R. and C.Vernon, (1998), “Ranking of U.S Economic Department”, *Journal of Economics Perspective*, Vol. 12, No. 1,PP157-170.
- ۵- Kalaitzidakis, P.T.P. Mamuneas and T.Stengos, (2001), “Rankings of Academic Journals and Institutions in Economics”, University of Cyprus, Working Paper, October.
- ۶- Kersten, Glenn, (2000), “Grading on the Curve: College Rating and Ranking, Point of Reference”, January, [www.sls.lib.il.us/refernce/por/features/99/Colrank. Html].
- ۷- Laband, D and M. Piette, (1990), “ The Relative Impacts of Economics Journals,1970-1990”, *Journal of Economics literature*, Vol.32,No.2,PP. 640 -666.
- ۸- Schatz, Martin. D., (1993), “what’s wrong with MBA Ranking Survey?”, *Management Research News*, Vol169 N.7, 1993, PP 15-18.
- ۹- Scott,L.C. and P.M Mitias, (1996), “Trends in Ranking of Economic Departments in the US: An Update”, *Economic Inquiry*, Vol.34, PP.378-400.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی